

Janita Kuusisto

RANGAISTUSAJAN SUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN
VANKIEN NÄKÖKULMASTA SATAKUNNAN VANKILASSA
HUITTISTEN OSASTOLLA

Sosiaalialan koulutusohjelma

2016

RANGAISTUSAJAN SUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN VANKIEN
NÄKÖKULMASTA SATAKUNNAN VANKILASSA HUITTISTEN
OSASTOLLA

Kuusisto, Janita
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Syyskuu 2016
Ohjaaja: Alvajärvi, Ari
Sivumäärä: 25
Liitteitä: 0

Asiasanat: rangaistuksen täytäntöönpano, vankeus, vankeuslaki

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin Satakunnan vankilan Huittisten osaston vankien mielipidettä rangaistusajan suunnitelman toteutumisesta. Rangaistusajan suunnitelma on vangille tehty suunnitelma rangaistusajan suorittamisesta, sisällöstä ja vapautumisesta.

Tutkimus on kvantitatiivinen eli määrällinen. Tutkimus toteutettiin informoituna kyselynä, johon osallistui 49 miesvankia. Tutkimuksen aineistoa tarkasteltiin tilastollisella analyysillä ja näistä tuloksista tehtiin päätelmiä.

Pääosin vangit olivat tyytyväisiä rangaistusajan suunnitelmiinsa ja he tiesivät, mitä rangaistusajan suunnitelma sisälsi. Lisättäviä asioita ei juuri ollut vankien mielestä mutta joissakin kohdissa rangaistusajan suunnitelman toteutus rakoili heidän mielestään. Suuri osa vangeista koki tärkeimmäksi sisällöksi rangaistusajan suunnitelmassa perheasiat tutkimuksen mukaan. Perheasiat ovat varmasti tärkeitä vangeille ja tuntuvat ajankohtaisilta, kun itse joutuu perheen luota pois ja yhteydenpito perheeseen hankaloituu. Enemmistö vangeista koki myös, että ovat hyötynneet eniten perheeseen liittyvistä asioista rangaistusajan suunnitelman sisällössä, mutta eniten apua kuitenkin oli tarjottu päihdeasioihin. Moni vanki oli myös sitä mieltä, etteivät he ole saaneet rangaistusajan suunnitelman mukaista apua vankilasta. Rangaistusajan suunnitelman hyödyllisyys ajatellen vapautumista ja siviilielämää jakoi mielipiteet hyvin tasan. Osa vangeista ajatteli, ettei rangaistusajan suunnitelmasta ole hyötyä siviiliin, osa piti tätä hyödyllisenä ja osa ei osannut sanoa, onko tämä hyödyllinen siviiliä ajatellen.

Vangeista monella on ongelmia koulutuksen, yksilön aseman yhteiskunnassa, ammatillisen uran ja/tai terveyden kanssa. Päihderiippuvuus ja mielenterveyden häiriöt ovat hyvin yleisiä. Tiedot vankien työ-, terveys- ja toimintakyvystä vaikuttavat toimintojen suunnittelussa, joten vangin henkilökohtainen rangaistusajan suunnitelma on hyvin tärkeä työväline. Rangaistusajan suunnitelmassa kerätään nämä tiedot yhteen muokaten vangin rangaistusajan suorittamista vangille itselleen hyödyllisemmäksi.

PRISONERS' PERSPECTIVE ABOUT SENTENCE PLAN REALIZATION IN SATAKUNTA PRISON, DEPARTMENT OF HUITTINEN

Kuusisto, Janita
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services
September 2016
Supervisor: Alvajärvi, Ari
Number of pages: 25
Appendices: 0

Keywords: captivity, enforcement of a punishment, imprisonment act

The purpose of this thesis was to study how prisoners in Satakunta prison in department of Huittinen think about sentence plan realization. Sentence plan is a plan that is made for prisoners to define what their sentence will include, how they will serve their sentence and to help with the release from the prison.

This study is a quantitative study. This study was accomplished as an informed survey. 49 male prisoners attended this survey. The analysis for this study was statistical analysis and from these results I made conclusions.

Mainly all the prisoners were content for their sentence plan and they knew what their sentence plan included. There were hardly any prisoners that thought there were things that needed to be added in their sentence plan but in some points prisoners thought that there were sections where sentence plan realization didn't work out. The most important content in sentence plan was family referring to the study. Family must be important thing to prisoners and feel topical thing because they are away from the family and communication with the family is challenging. Majority of the prisoners felt also that they had profited the most of family based things in the sentence plan. However according to prisoners they had offered the most help with substance abuse problems. Several prisoners also thought that they didn't get help in prison for their problems that were mentioned in their sentence plan. Benefits of sentence plan concerning release from the prison splitted prisoners' opinions almost half. Some part thought that the sentence plan will help with the release from the prison, some part though it wouldn't help and some part didn't know yet would it help.

Prisoners often have problems with education, individual status in society, professional career and/or health. Substance abuse and mental health problems are very common. Knowledge about prisoners' working condition, health and ability to function, effects to activity planning. This is why the sentence plan is really important tool with prisoners. In the sentence plan all this information is collected in one place and that's how we can make serving sentence more useful to prisoners themselves.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	SUOMEN RANGAISTUSJÄRJESTELMÄ.....	6
2.1	Kriminaalipolitiikka.....	6
2.2	Rangaistusjärjestelmän kehitys Suomessa.....	6
2.3	Rangaistusjärjestelmä nykypäivänä Suomessa.....	7
3	RANGAISTUSAJAN SUUNNITELMA.....	7
3.1	Vankeuslaki.....	8
3.2	Rikosseuraamuslaitoksen strategia.....	9
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	9
4.1	Tutkimuksen viitekehys.....	9
4.2	Tutkimusmenetelmä.....	10
4.3	Kohdejoukko ja tutkimusympäristö.....	10
4.4	Tiedonkeruumenetelmä.....	10
4.5	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	11
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	12
5.1	Rangaistusajan suunnitelman laatimisessa paikalla olleet vangit.....	13
5.2	Vangin mielipiteen huomioiminen rangaistusajan suunnitelman laatimisessa.....	13
5.3	Vankien tietämys rangaistusajan suunnitelman sisällöstä.....	14
5.4	Vankien tyytyväisyys rangaistusajan suunnitelmaan.....	15
5.5	Vankien toiveet rangaistusajan suunnitelman sisältöön lisättävistä asioista.....	16
5.6	Vankien mielestä tärkeitä asioita rangaistusajan suunnitelman sisällössä.....	17
5.7	Vankien mielestä tärkein asia rangaistusajan suunnitelman sisällössä.....	18
5.8	Rangaistusajan suunnitelman sisältö, josta vangit ovat kokeneet eniten hyötyä.....	20
5.9	Rangaistusajan suunnitelman sisältö, johon vangit ovat kokeneet saaneen eniten apua.....	21
5.10	Rangaistusajan suunnitelman mukaisen toiminnan auttavuus, kun vanki palaa siiviiliin.....	23
5.11	Vapaa palaute koskien rangaistusajan suunnitelmaa.....	24
6	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	24
6.1	Tutkimuksen onnistuminen.....	24
6.2	Tulokset.....	25
6.3	Päätelmät.....	25
7	POHDINTA.....	27
	LÄHTEET.....	29

1 JOHDANTO

Sanotaan, että paha saa aina palkkansa. Vanhasta sanonnasta on onneksi tultu sen verran eteenpäin, että rikoksen tekijää ei leimata automaattisesti pahaksi eikä rikoksesta aiheutuvan seurauksen ole tarkoitus olla pelkkä rangaistus. Oikeusministeriö on linjannut, että rikosseuraamusten täytäntöönpanon on tapahduttava turvallisesti ja oikeusturvanäkökohtia kunnioittaen (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011–2020). Uusintarikollisuusriskin vähentämiseksi ja rikosurien katkaisemiseksi rangaistusaikaa tulee mahdollisimman hyvin hyödyntää valmiuksien lisäämiseksi rikoksettomaan elämäntapaan ja yhteiskuntaan sopeutumisen edistämiseksi (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011–2020). Jotta rangaistusaikaa saadaan mahdollisimman hyvin hyödynnettyä, laaditaan jokaiselle vangille oma henkilökohtainen rangaistusajan suunnitelma, joka on määritelty vankeuslaissa.

Oltuani sosionomin (AMK) opintoihini liittyvissä harjoitteluissa rikosseuraamustyössä, kiinnostuin rangaistusajan suunnitelmista. Kiinnostus lähti siitä, kun huomasin, miten tärkeä työväline rangaistusajan suunnitelma on rikosseuraamusasiakkaiden kanssa työskenteleville. Harjoitteluni aikana Satakunnan vankilassa Huittisten osastolla, kuulin monia kokemuksia ja mielipiteitä rangaistusajan suunnitelmasta sekä vangeilta että työntekijöiltä, josta sain varmistuksen tutkimukseni aiheelle.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten Satakunnan vankilan Huittisten osaston vangit ovat kokeneet omalla kohdallaan rangaistusajan suunnitelman toteutumisen Huittisissa. Tutkin opinnäytetyössäni vankien kokemuksia siitä, onko heitä henkilökohtaisesti huomioitu, kun rangaistusajan suunnitelmaa on tehty sekä mitä he pitävät tärkeänä sisältönä rangaistusajan suunnitelmassa. Tutkin myös mihin he ovat saaneet eniten apua vankilasta ja kokevatko he, että rangaistusajan suunnitelmasta on apua palautuessaan siviiliin.

2 SUOMEN RANGAISTUSJÄRJESTELMÄ

2.1 Kriminaalipolitiikka

Suomen rangaistusjärjestelmää kontrolloidaan ja kehitetään kriminaalipolitiikalla, josta vastaa oikeusministeriö. Kriminaalipolitiikan tavoitteena on vähentää rikollisuutta ja sen aiheuttamia haittoja. Ensisijainen keino on rikosten ennakkotorjunta ja rikosten ennaltaehkäisy. Nämä edellyttävät useiden hallinnonalojen yhteistä tavoitteenasettelua ja yhteisiä toimintalinjoja. Oikeusministeriön tehtävänä on valmistella rikoslakia ja rangaistusten täytäntöönpanoa koskevat lainsäädännön muutokset. Ministeriö ohjaa rangaistusten täytäntöönpanoa ja vastaa rikosentorjuntaan liittyvistä tehtävistä. Oikeusministeriön erityisiä tavoitteita ovat uusintarikollisuuden ehkäiseminen ja rikosasioiden joutuisa käsittely. Lisäksi pyritään erityisesti vähentämään väkivaltaa ja parantamaan turvallisuutta. Rangaistusten täytäntöönpanossa tavoitteena on siirtää painopistettä vankiloista yhdyskuntaseuraamuksiin ja vankiloissa suljetuista laitoksista avolaitoksiin. Näitä tavoitteita toteutettaessa pidetään huolta myös yhteiskunnan turvallisuudesta. (Oikeusministeriön www-sivut 2016.)

2.2 Rangaistusjärjestelmän kehitys Suomessa

Vuoden 1734 laki määräsi kuolemanrangaistuksen Suomessa kaikkiaan 68 eri rikoksesta. Kuoleman- ja ruumiinrangaistusten ohella käytössä oli lukuisia häpeärangaistuksen eri muotoja. Myös vapausrangaistus oli olemassa useilla eri nimikkeillä. Vapausrangaistusta on käytetty tutkintavankeutena, painostuskeinona esim. saada henkilö maksamaan velkansa tai tunnustamaan rikoksensa tai muuntorangaistuksena, joka oli työvankeutta. Sakko oli varattu lähinnä lievien rikosten seuraamukseksi. Vapausrangaistuksessa oli useimmiten tavoitteena ruumiillinen kuritus enemmän kuin vapaudenmenetys. Kuolemanrangaistus lakkautettiin Suomessa vuonna 1949 rauhan ajaksi, mutta poistui kokonaan käytöstä vasta vuonna 1972. Viimeistään 1900-luvulla poistettiin myös nimenomaisesti kunniaan kohdistuvat varsinaiset häpeärangaistukset. Tuskaa tuottavien rangaistusten käytöstä luopuminen ja rangaistusjärjestelmien humanisoituminen kertovat

kulttuurisesta ja sivistyksellisestä kehityksestä. Kansainvälisen ihmisoikeusajattelun läpimurron myötä ihmisarvoa loukkaavat ja epäinhimilliset rangaistukset ovat kielletyt kansainvälisin sopimuksin sekä perustuslain säännöksiin. (Lappi-Seppälä 2000. 96–100.) Perustuslain mukaan ketään ei saa tuomita kuolemaan, kiduttaa eikä kohdella ihmisarvoa loukkaavasti.

2.3 Rangaistusjärjestelmä nykypäivänä Suomessa

Kuten Suomen rangaistusjärjestelmän historiasta voidaan todeta, niin rangaistukset ovat tasoltaan tulleet koko ajan alaspäin. Vankeusrangaistuksen käytön väheneminen tapahtuu rangaistusasteikkoja alentamalla sekä ehdottomalle vankeusrangaistukselle vaihtoehtoisia seuraamuksia kehittämällä (Pajuoja 1993. 106). Suomen rangaistusjärjestelmässä on tällä hetkellä kolme päärangaistuslajia: vankeus, sakko ja yhdyskuntaseuraamukset. Sakkoja on rikesakkoja tai sakkoja eli ns. päiväsakkoja. Päiväsakot voidaan muuttaa vankeudeksi. Yhdyskuntaseuraamuksia ovat nuorisorangaistus, valvontarangaistus sekä yhdyskuntapalvelu. Myös ehdonalaisten vapauden valvonta sekä ehdolliseen rangaistukseen tuomittujen nuorten rikosentekijöiden valvonta ovat yhdyskuntaseuraamuksia, joita hoidetaan yhdyskuntaseuraamustoimiston toimesta. Vankeusrangaistus voi olla ehdollinen tai ehdoton vankeus. Ehdollisen vankeuden täytäntöönpano lykkäytyy koeajaksi, joka on vähintään vuosi ja enintään kolme vuotta. Jos tuomittu koeaikana tekee uuden rikoksen, josta olisi tuomittava ehdotonta vankeutta, voi tuomioistuin määrätä ehdollisen rangaistuksen pantavaksi täytäntöön. Ehdoton vankeus on Suomen rangaistuksista kovin. Ehdoton vankeus tuomitaan joko määräaikaisena tai elinkautisena. (Rikosseuraamuslaitoksen www-sivut 2016.)

3 RANGAISTUSAJAN SUUNNITELMA

Rangaistusajan suunnitelma määritellään vankeuslaissa ja sen käyttöä määritellään Rikosseuraamuslaitoksen strategiassa seuraavasti.

3.1 Vankeuslaki

Vangille on laadittava yksilöllinen suunnitelma rangaistusajan suorittamista, vapauttamista ja ehdonalaista vapautta varten eli rangaistusajan suunnitelma. (Vankeuslaki 2005/767.)

Rangaistusajan suunnitelma sisältää suunnitelman vangin sijoittamisesta, toiminnasta rangaistusaikana, valvotusta koevapaudesta ja ehdonalaisesta vapauttamisesta sekä poistumisluvan myöntämisestä. Hyvissä ajoin ennen vangin todennäköistä vapauttamista suunnitelmaa täydennetään vapauttamissuunnitelmalla ja valvontasuunnitelmalla. (Vankeuslaki 2005/767.)

Rangaistusajan suunnitelman sisällössä ja laajuudessa otetaan huomioon vangin rangaistusajan pituus, aikaisemmat vankeusrangaistukset, vangin työ- ja toimintakyky sekä hänen henkilöstään, rikollisuudestaan ja olosuhteistaan saadut tiedot. (Vankeuslaki 2005/767.)

Rangaistusajan suunnitelma laaditaan arviointikeskuksessa tai muussa täytäntöönpanotoimien aloittamisesta vastaavassa yksikössä. Suunnitelmaa tarkennetaan siinä vankilassa, johon vanki sijoitetaan. (Vankeuslaki 2005/767.)

Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä vankeuteen tuomitun kanssa. Rangaistusajan suunnitelmaa ja siihen sisältyvää vapauttamissuunnitelmaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin oltava yhteistyössä tuomitun suostumuksella hänen koti- tai asuinkuntansa sosiaali-, terveys-, asunto- sekä työvoimaviranomaisten, muiden viranomaisten sekä yksityisten yhteisöjen ja henkilöiden kanssa. (Vankeuslaki 2005/767.)

Suunnitelman seuraamisesta vastaa tähän tehtävään määrätty Rikosseuraamuslaitoksen virkamies. Suunnitelman toteutumista on seurattava ja sen ajantasaisuudesta on huolehdittava. Suunnitelma on otettava uudelleen käsiteltäväksi yhdessä vangin kanssa säännöllisin väliajoin sekä myös, jos sitä ei noudateta. (Vankeuslaki 2005/767.)

Sijoitettaessa vankeja vankilaan on otettava huomioon rangaistusajan suunnitelman mukaisesti vangin kotipaikka, yhteyksien säilyminen lähiomaisiin tai muihin läheisiin, ikä, sukupuoli, terveydentila, rangaistuskertaisuus, vangin aikaisempi rikollisuus ja vangin oma toivomus sekä mahdollisuudet sijoittua rangaistusajan suunnitelman edellyttämään toimintaan. (Vankeuslaki 2005/767.)

3.2 Rikosseuraamuslaitoksen strategia

Uusintarikollisuusriskin vähentämiseksi ja rikosurien katkaisemiseksi rangaistusaikaa tulee mahdollisimman hyvin hyödyntää valmiuksien lisäämiseksi rikoksettomaan elämäntapaan ja yhteiskuntaan sopeutumisen edistämiseksi. (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011–2020.)

Rangaistusten täytäntöönpano perustuu yksilöllisiin suunnitelmiin ja tuomitun etenemistä täytäntöönpanoprosessissa edistetään vaikuttamalla suunnitelmallisesti hänen valmiuksiinsa rikoksettomaan elämään. Muutostyöskentely edellyttää, että tuomitun motivaatiota ja omaa toimijuutta vahvistetaan. (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011–2020.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimuksen viitekehys

Tutkimukseni viitekehystenä toimii vankeuslaki, jossa määritellään rangaistusajan suunnitelman laatiminen jokaiselle vangille henkilökohtaisesti sekä Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011–2020, jossa ohjataan Rikosseuraamuslaitoksen alaisia virkamiehiä työskentelemään tiettyjen arvojen ja tavoitteiden mukaisesti.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimukseni tarkoitus on selittävä, koska halusin löytää syy-seurausketjuja, miksi rangaistusajan suunnitelmasta on hyötyä vangeille tai miksi siitä ei ole hyötyä. Tutkimuksen strategia on kvantitatiivinen eli määrällinen, koska tutkimuksen tulokset ovat numeerisesti mitattavia ja tilastollisesti taulukoitavia sekä tutkimuksesta tehtävien päätelmien teko perustuu havaintoaineiston tilastolliseen analysointiin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 134–136.)

4.3 Kohdejoukko ja tutkimusympäristö

Valitsin Satakunnan vankilan Huittisten osaston tutkimukseni tutkimusympäristöksi. Olen suorittanut opintojeni 2. ammatillisen harjoittelun Huittisissa, joten paikka sekä osa vangeista oli minulle jo tuttuja. Satakunnan vankilan Huittisten osasto on avolaitos, jossa paikkoja on 107 (Rikosseuraamuslaitoksen www-sivut 2016). Aineistonkeruuhetkellä paikalla oli 87 vankia.

Kohdejoukkoni oli avovankilassa ehdotonta tuomiotaan suorittavat miesvangit. Rajasin kohdejoukosta pois vangit, jotka eivät osanneet suomen kieltä, olivat sairaina tai perhetapaamisessa aineistonkeruuhetkellä tai majoittuivat vankilan rivitaloissa. Tutkimukseeni osallistui 49 vankia.

4.4 Tiedonkeruumenetelmä

Tiedonkeruumenetelmäkseni valitsin kyselylomakkeen, jonka avulla keräsin tietoa vangeilta itse. Kyselylomake valikoitui tiedonkeruumenetelmäkseni, koska halusin mahdollisimman laajan tutkimusaineiston. Kyselyni oli informoitu kysely, koska olin itse paikan päällä Satakunnan vankilassa Huittisten osastolla jakamassa kyselylomakkeet ja suunnittelemani kohdejoukko oli henkilökohtaisesti tavoitettavissa. Jakaessani lomakkeet kerroin itse tutkimukseni tarkoituksen ja muuta kyselyyn liittyvää kuten osallistumisen vapaaehtoisuuden ja yksityisyyden suojan. Tavanomaisesta informoidusta kyselystä poiketen, kohdejoukollani oli aikaa vastata kyselyyn tässä samassa tilaisuudessa ja kyselylomakkeet palautettiin minulle heti.

(Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 188–192.)

Kyselylomakkeessani ei ollut vastaajia itseään koskevia taustakysymyksiä, koska tiesin jo tarvittavat taustatiedot rajatessani tutkimukseni kohdejoukon (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 188–192). Kyselyyn vastattiin nimettömästi ja kyselyssäni oli 10 suljettua monivalintakysymystä, joista viidessä oli yksi avoin vaihtoehto ja kyselyn lopussa oli yksi avoin kysymys. Kyselylomakkeeni kysymykset tulevat esiin raporttini tulokset -osiossa.

4.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tieteellisen tutkimuksen eettisyys on huomioitava tutkimuksen aihetta valitessa, aineiston hankinnassa, tutkittavien informoinnissa sekä aineiston analysoinnissa, arkistoinnissa ja hävittämisessä, tutkimuksen raportoinnissa ja tutkimuksen julkaisemisessa. (Kuula 2006.)

Tutkimuskohteen tai – aiheen valinnassa otin huomioon, ketä tutkimukseni hyödyttää ja ketä haluan, että tutkimukseni palvelee. Tutkimukseni rangaistusajan suunnitelmasta hyödyttää Rikosseuraamuslaitosta, etenkin Satakunnan vankilaa, vankeja sekä minua itseäni. Halusin myös, että tutkimukseni olisi yhteiskunnallisesti merkittävä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 24–25.)

Tutkimusaineistoa etsiessäni ja kerätessäni mietin, mitkä ovat luotettavia ja ajan tasalla olevia lähteitä, jotta tutkimukseni on luotettava ja täyttää eettisen tutkimuksen kriteerit. Tutkimukseni tiedonkeruumenetelmässä eli kyselylomakkeessani korostin erityisesti sitä, ettei kenenkään vastauksia voi yksilöidä ja yhdistää vastaajaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 27.) Täytettyjä kyselylomakkeita ei ole nähnyt kukaan muu kuin minä ja tutkimukseni julkaisun jälkeen hävitän kyselylomakkeet tietoturvasuojan mukaisesti. (Kuula 2006, 227–230.)

Aineiston analysoinnissa ja tutkimuksen raportoinnissa olen toiminut luotettavan tutkimuksen mukaisesti. En ole plagioinut toisten tekstejä, merkitsen käyttämäni lähdemateriaalit oikein, en ole muuttanut tutkimukseni tuloksia enkä ole yleistänyt

tutkimustuloksia tai aineistoani ilman perusteluita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 26.)

Tutkimukseni julkaisemisessa noudatan tutkimusluvassani määriteltyjä kohtia, eli jaan tutkimukseni oppilaitokselleni Satakunnan ammattikorkeakoululle sekä Rikosseuraamuslaitokselle.

Kohdejoukkoni informoin aineistonkeruutilaisuudessa tarkasti tutkimukseni etenemisestä ja tarkoituksesta sekä hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen. Lähtökohtana tutkimuksessa tulee olla ihmisarvon kunnioittaminen. Ihmisten itsemääräämisoikeus otettiin huomioon tutkimuksessani, koska heillä oli mahdollisuus päättää, haluavatko he osallistua tutkimukseeni. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 23–25.)

Kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan tarkastella erilaisilla tilastollisilla menettelytavoilla ja mittareilla. Hyvä keino tutkimuksen luotettavuuden mittaamiseen on verrata tuloksia muihin samanlaisiin tutkimuksiin tai jos useampi henkilö tutkisi samoja tutkimustuloksia ja päätyisi samoihin tuloksiin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 226–227.) Kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta heikentää kyselytutkimus tiedonkeruutapana. Kyselyn vastaajat ovat saattaneet käsittää monet kysymykset toisin kuin kyselyn laatija on ajatellut, kyselyn vastausvaihtoehdot eivät välttämättä kohtaa vastaajien näkökulmia tai tutkija ei voi varmistua siitä, miten vakavasti kyselyn vastaajat ovat suhtautuneet kyselyyn tai koko tutkimukseen. Nämä seikat täytyy ottaa huomioon tutkimuksen tuloksia analysoitaessa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 190.)

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Vastausprosentti tutkimukseni kyselyyn oli 58 prosenttia. Käsittelen tutkimukseni tuloksia ympyräkaavioita apuna käyttäen. Kyselyssäni oli kymmenen suljettua kysymystä, joista jokaisesta on tehty ympyräkaavio. Kyselyn lopussa oli yksi avoin

kysymys, jonka kommentit kerään myös tutkimustuloksiini kirjallisesti.

5.1 Rangaistusajan suunnitelman laatimisessa paikalla olleet vangit

49:stä kyselyyn vastanneesta vangista 86 prosenttia oli paikalla, kun heille laadittiin rangaistusajan suunnitelmaa. Suurin osa on siis pyrkinyt vaikuttamaan itseensä ja tuomioonsa liittyvissä asioissa jo ennen tuomion suorittamista.

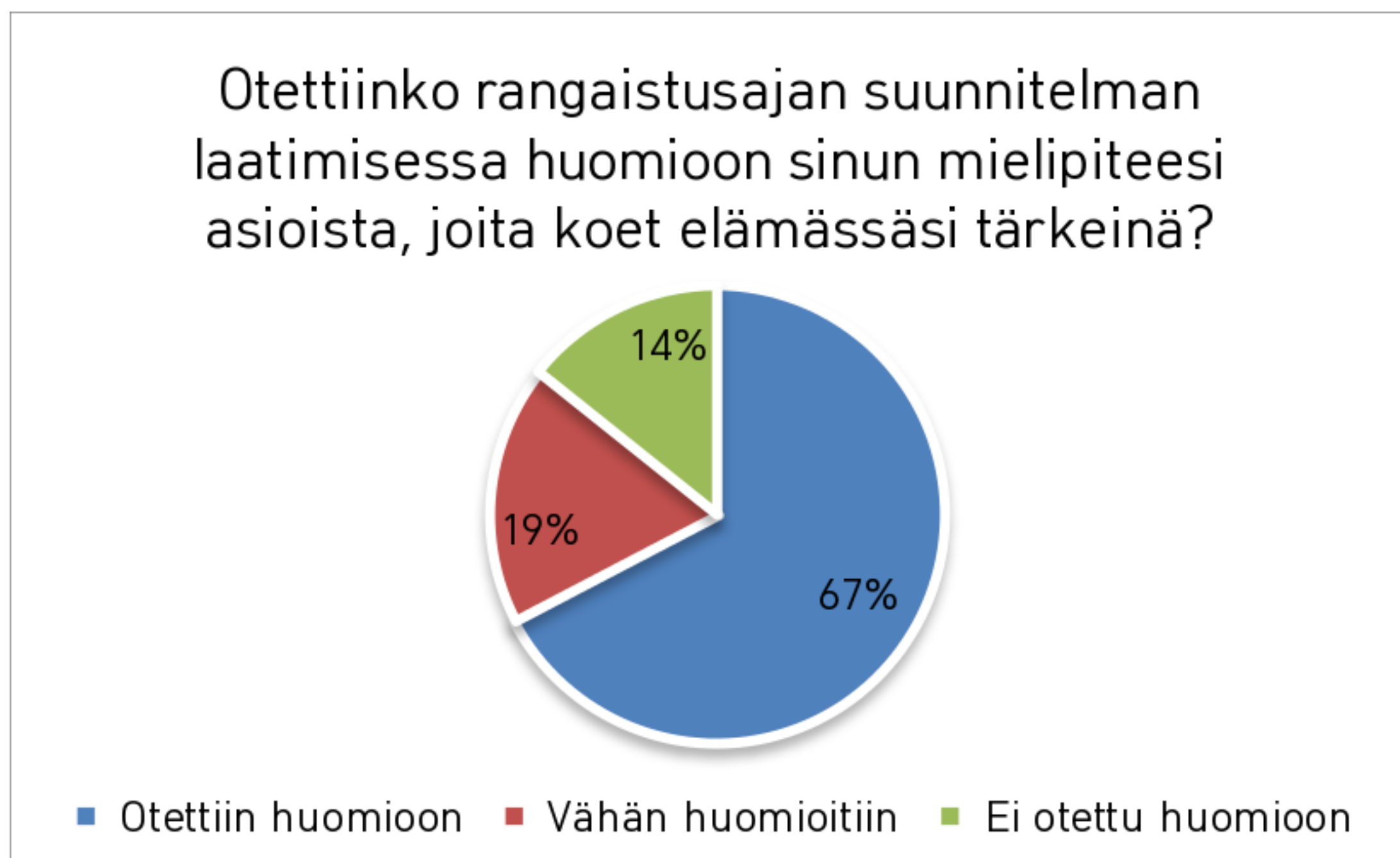

Kuvio 1. Rangaistusajan suunnitelman laatimisessa paikalla olleet vangit

5.2 Vangin mielipiteen huomioiminen rangaistusajan suunnitelman laatimisessa

Vastanneista vangeista 67 prosenttia koki, että heidän mielipiteitään heille tärkeistä asioista oli kuultu rangaistusajan suunnitelmaa laadittaessa. 19 prosenttia koki, että heitä oli kuultu vähän kun taas 14 prosenttia koki, ettei heidän mielipidettään oltu kuultu lainkaan. 14 % prosenttia kyselyyn vastanneista vangeista vastasi, ettei ollut paikalla, kun rangaistusajan suunnitelma luotiin ja 14 % oli sitä mieltä, ettei heidän mielipidettään ole kuultu rangaistusajan suunnitelmaa koskevissa asioissa. On hyvin todennäköistä, että jos ei ole ollut tilaisuudessa paikalla, ei ole myöskään päässyt vaikuttamaan omiin asioihin. Joukossa voi olla kyllä vankeja, jotka ovat olleet paikalla, mutta eivät koe tulleensa kuulluksi tai vankeja, jotka eivät ole olleet paikalla, mutta esim. edellisten tuomioiden rangaistusajan suunnitelmasta on voitu poimia uuteen rangaistusajan suunnitelmaan lähes sama sisältö ja se on ollut vangin

mielestä hyvä.

Kuvio 2. Vangin mielipiteen huomioiminen rangaistusajan suunnitelman laatimisessa

5.3 Vankien tietämys rangaistusajan suunnitelman sisällöstä

Kyselyyn vastanneista vangeista 88 prosenttia tiesi, mitä heidän omat rangaistusajan suunnitelmat sisälsivät ja 12 prosenttia vangeista ei tiennyt sisältöä. Vankien kuuluu tietää, mitä heidän rangaistusajan suunnitelma sisältää, mutta jos rangaistusajan suunnitelman tekemisestä on kulunut aikaa, ei sisältö ole tuoreessa muistissa. On myös mahdollista, että vanki on voinut saapua vankilaan suorittamaan tuomiotaan hieman ennen kuin teetin kyselyn, joten vangin kanssa ei ole ehditty käydä rangaistusajan suunnitelman sisältöä läpi. On myös paljon vangin omasta motivaatiosta kiinni, kuinka hän asioitaan vankilassa hoitaa ja kuinka aktiivisesti haluaa rangaistusajan suunnitelman mukaisesti toimia ja edetä.

Kuvio 3. Vankien tietämys rangaistusajan suunnitelman sisällöstä

5.4 Vankien tyytyväisyys rangaistusajan suunnitelmaan

78 prosenttia kyselyyn vastanneista vangeista oli tyytyväisiä omiin rangaistusajan suunnitelmiin ja 22 prosenttia vangeista ei ollut tyytyväisiä. Ne, jotka eivät olleet tyytyväisiä rangaistusajan suunnitelmaansa, mainitsivat perusteluiksi: etteivät muista mitä heidän rangaistusajan suunnitelmassa on, rangaistusajan suunnitelma ei toteudu, koska se on nopeasti tehty, rangaistusajan suunnitelma on toteutunut vain heidän omalta osaltaan, rangaistusajan suunnitelman on tehnyt joku muu välittämättä vangin mielipiteistä, vankilan reseptilääkkeiden pudotusohjelma on liian nopea, opiskeluun liittyviä tulevaisuuden suunnitelmia ei oteta huomioon, vankilan henkilökunta ei noudata vangin rangaistusajan suunnitelmaa, koska olisi jotakin henkilökohtaista vankia kohtaan, ei yksinkertaisesti tiedä rangaistusajan suunnitelmasta mitään ja rangaistusajan suunnitelmaa kuvattiin ”mystiseksi paperiksi”. Kommenteista päätellen vankien epätietoisuus rangaistusajan suunnitelmaa kohtaan lisää tyytymättömyyttä mutta myöskin vankilan toiminnassa on nähty epäkohtia rangaistusajan suunnitelman toteutumista ajatellen. Valtaosa vangeista kuitenkin on tyytyväisiä rangaistusajan suunnitelmiinsa.

Kuvio 4. Vankien tyytyväisyys rangaistusajan suunnitelmaan

5.5 Vankien toiveet rangaistusajan suunnitelman sisältöön lisättävistä asioista

Viidennessä kyselyn kysymyksessä vastausvaihtoehtoja oli 12 kappaletta. Kyselyyn vastanneista vangeista 15 prosenttia oli sitä mieltä, ettei heidän rangaistusajan suunnitelmiin tarvitse lisätä mitään. 16 prosenttia vastanneista vangeista haluaisi rangaistusajan suunnitelmaan lisättävän työhön liittyviä asioita, 15 prosenttia perheeseen liittyviä asioita, 12 prosenttia asumiseen liittyviä asioita, 12 prosenttia velkoihin liittyviä asioita, 11 prosenttia toimeentuloon liittyviä asioita, 6 prosenttia opiskeluihin liittyviä asioita, 6 prosenttia ongelmanratkaisutaitojen kehittämistä, 4 prosenttia päihdeasioita ja 3 prosenttia oli vastannut muu – kohdan ja kommentoinut tähän, että toivoisi vapautteen ulottuvia tukitoimia lisättävän rangaistusajan suunnitelmaansa tai ei tiedä mitä haluaisi lisättävän. Vapautteen liittyviä tukitoimia tarkastellaan yleensä vankilassa vapauttamissuunnitelmaa tehdessä, kun vangin rangaistusaika lähenee loppuaan. Kukaan vastaajista ei ollut valinnut väkivaltaan liittyviä asioita tai rikoksiin liittyviä asioita lisättäväksi asioiksi kyselyn vaihtoehtoista. Tässä kysymyksessä vastaaja sai valita useamman vaihtoehdon.

Kuvio 5. Vankien toiveet rangaistusajan suunnitelman sisältöön lisättävistä asioista

5.6 Vankien mielestä tärkeitä asioita rangaistusajan suunnitelman sisällössä

Kyselyyn vastanneista vangeista 19 prosenttia piti tärkeänä sisältönä rangaistusajan suunnitelmassa perheeseen liittyviä asioita, 14 prosenttia työhön liittyviä asioita, 12 prosenttia asumiseen liittyviä asioita, 11 prosenttia toimeentuloon liittyviä asioita, 11 prosenttia päihdeasioita, 9 prosenttia opiskeluihin liittyviä asioita, 7 prosenttia velkoihin liittyviä asioita, 6 prosenttia rikoksiin liittyviä asioita, 5 prosenttia väkivallan käsittelyyn liittyviä asioita, 5 prosenttia ongelmanratkaisutaidon kehittämistä ja 1 prosentti vastaajista ei kokenut näistä mitään tärkeänä sisältönä. Kaikkia valmiita vastausvaihtoehtoja oli käytetty, paitsi muu – vastausvaihtoehto, johon olisi saanut kirjoittaa vapaasti oman vaihtoehdon. Tärkeisiin asioihin sai valita useamman vaihtoehdon, joten hajonta ei ole suurta vastauksissa verrattuna seuraavaan kysymykseen, jossa piti valita vain yksi tärkein asia.

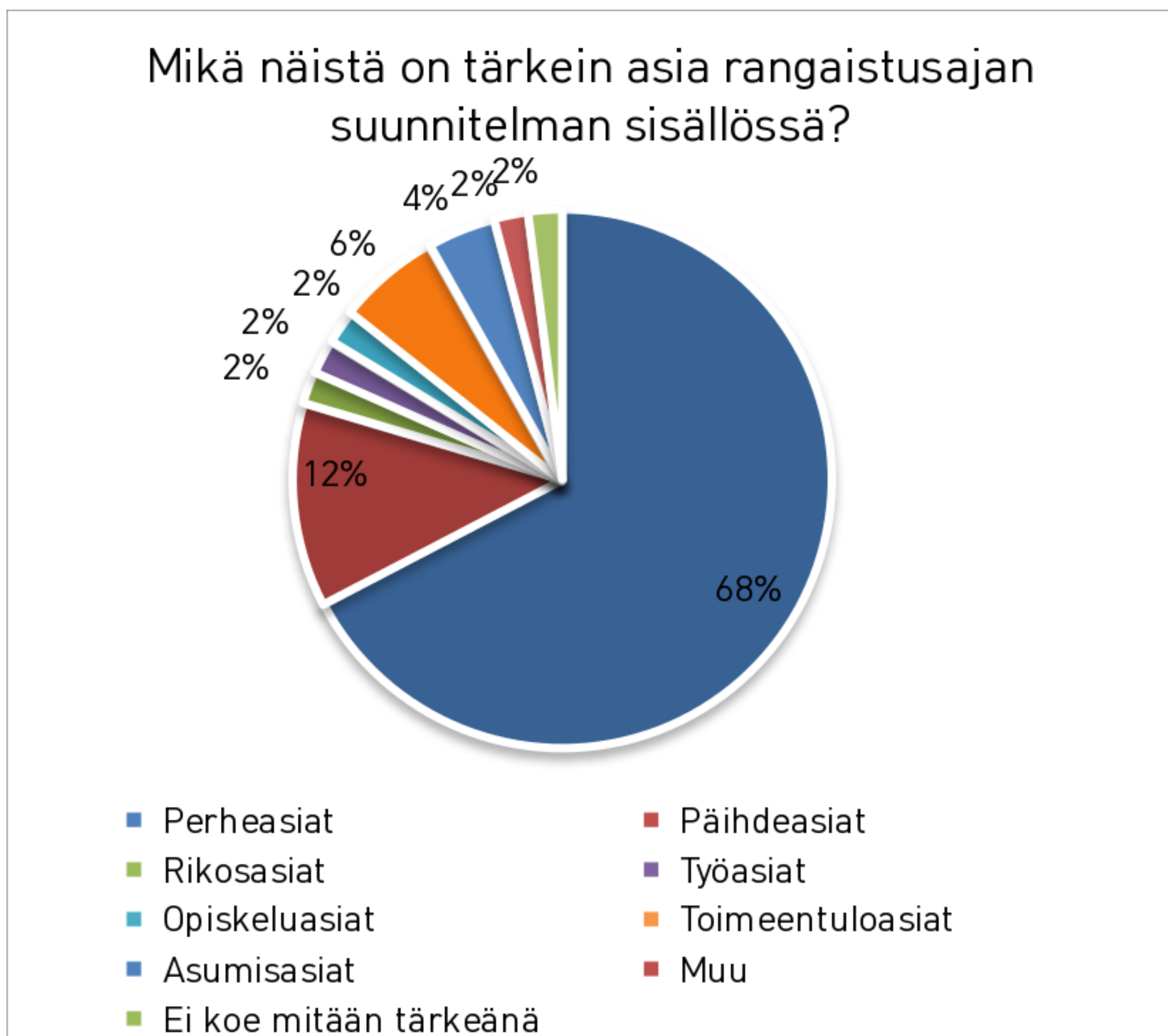

Kuvio 6. Vankien mielestä tärkeitä asioita rangaistusajan suunnitelman sisällössä

5.7 Vankien mielestä tärkein asia rangaistusajan suunnitelman sisällössä

Ylivoimaisesti tärkein asia kyselyyn vastanneiden vankien mielestä oli perheeseen liittyvät asiat. Perheasioita piti tärkeimpänä jopa 68 prosenttia vangeista. 12 prosenttia piti päihdeasioita tärkeimpänä, 6 prosenttia toimeentuloon liittyviä asioita, 4 prosenttia asumiseen liittyviä asioita, 2 prosenttia rikoksiin liittyviä asioita, 2 prosenttia työhön liittyviä asioita, 2 prosenttia opiskeluihin liittyviä asioita, 2 prosenttia ei pitänyt mitään tärkeänä sisältönä ja 2 prosenttia oli vastannut ”muu” –vaihtoehdon. Muu – vaihtoehdon vapaassa kommenttikentässä oli yksi vastaus: ”ajankohta”. Tässä kysymyksessä vangit saivat valita vain yhden vaihtoehdon. Perhe on ykkösenä monella vangilla varmasti sen takia, koska ikävä läheisiä kohtaan kasvaa, kun perhe ei automaattisesti ole tavoitettavissa ja lähellä niin kuin se oletettavasti siviilissä on. Perhesuhteiden tukemiseksi myönnetään vangeille myös poistumislupia, joten myös tällä perusteella jotkut vangit nostavat perheen tärkeyden

jalustalle. On silti ymmärrettävää, että perhe haluaa viettää yhteistä aikaa enemmän siviilissä kuin vankilan tapaamistiloissa, koska ympäristö voi vaikuttaa etenkin lasten käyttäytymiseen. Vangin suurimmat ongelmat kumminkaan tuskin kumpuavat perheasioista, joten olisi tärkeätä keskittyä vankilaan johtaneisiin ongelmiin myös tuomion suorittamisen aikana. Päihdeongelma on usein osatekijänä rikoksissa, koska harva on tehnyt rikoksiaan täysin selvin päin, joten olisi voinut olettaa, että suurempi osa vangeista pitäisi päihdeasioita tärkeimpänä sisältönä. Päihdeongelma saattaa silti monelta unohtua tuomion suorittamisen ajaksi, koska laitoksen seinien sisäpuolella voi olla helpompi ajatella, ettei päihteiden käyttö enää muodostuisi ongelmaksi laitoksen ulkopuolella. Harvalla silti on tietoa ja taitoa lähteä elämään raitista tai kohtuukäyttäjän elämää ilman päihdetyön tai -kuntoutuksen tukea.

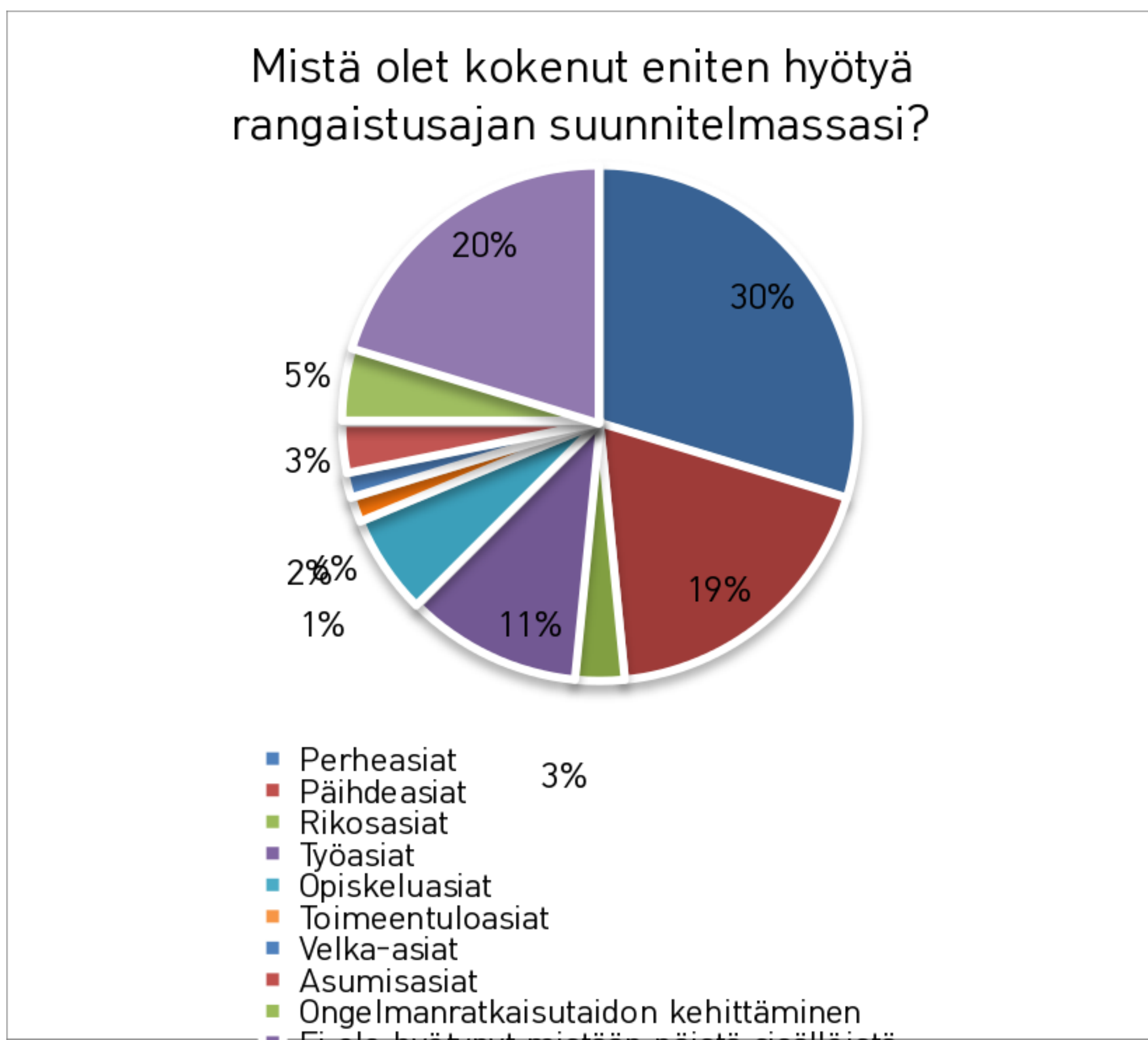

Kuvio 7. Vankien mielestä tärkein asia rangaistusajan suunnitelman sisällössä

5.8 Rangaistusajan suunnitelman sisältö, josta vangit ovat kokeneet eniten hyötyä

Tutkimukseni kyselyyn vastanneista vangeista 30 prosenttia koki hyötynsä

perheeseen liittyvistä asioista, 20 prosenttia kokee ettei ole hyötynyt mistään rangaistusajan suunnitelman sisällöstä, 19 prosenttia päihdeasioista, 11 prosenttia työhön liittyvistä asioista, 6 prosenttia opiskeluihin liittyvistä asioista, 5 prosenttia ongelmanratkaisutaidon kehittämisestä, 3 prosenttia rikoksiin liittyvistä asioista, 3 prosenttia asumiseen liittyvistä asioista, 2 prosenttia velka-asioista ja 1 prosentti on hyötynyt toimeentuloon liittyvistä asioista. Kukaan ei valinnut hyötynensä eniten väkivallan käsittelyyn liittyvissä asioissa. 68 prosenttia vangeista piti siis tärkeimpänä sisältönä perheasioita rangaistusajan suunnitelmassa ja 30 prosenttia on kokenut hyötynensä eniten perheasioista. Vaikka taas päihdeasioita ei pidetty niinkään tärkeimpänä sisältönä rangaistusajan suunnitelman sisällössä, kuitenkin 19 prosenttia on päihdeasioiden käsittelystä hyötynyt. Mielestäni tämä osoittaa vankilan päihdetyön tärkeyden, koska moni vanki voi herätä tässä kohtaa päihdeongelmansa kanssa, kun asiaa käsitellään. 20 prosenttia vangeista kokee, ettei ole hyötynyt mistään rangaistusajan suunnitelman sisällöstä. Kuten jo aiemminkin tuli esille, on myös vangin omasta aktiivisuudesta kiinni, toteutuuko rangaistusajan suunnitelma vai ei. On myös mahdollista, että vangilla on eri näkökulma kuin työntekijöillä, miten jokin asia pitäisi toteutua rangaistusajan suunnitelmassa eikä siksi koe suunnitelman hyödyttävän heitä. Tietysti voi olla myös tilanteita, joissa vanki kokee, ettei ole hyötynyt rangaistusajan suunnitelmastaan, koska todellisuudessa asiat eivät ole toimineet vankilassa niin kuin pitäisi. Tässä kysymyksessä sai valita kaksi vastausvaihtoehtoa.

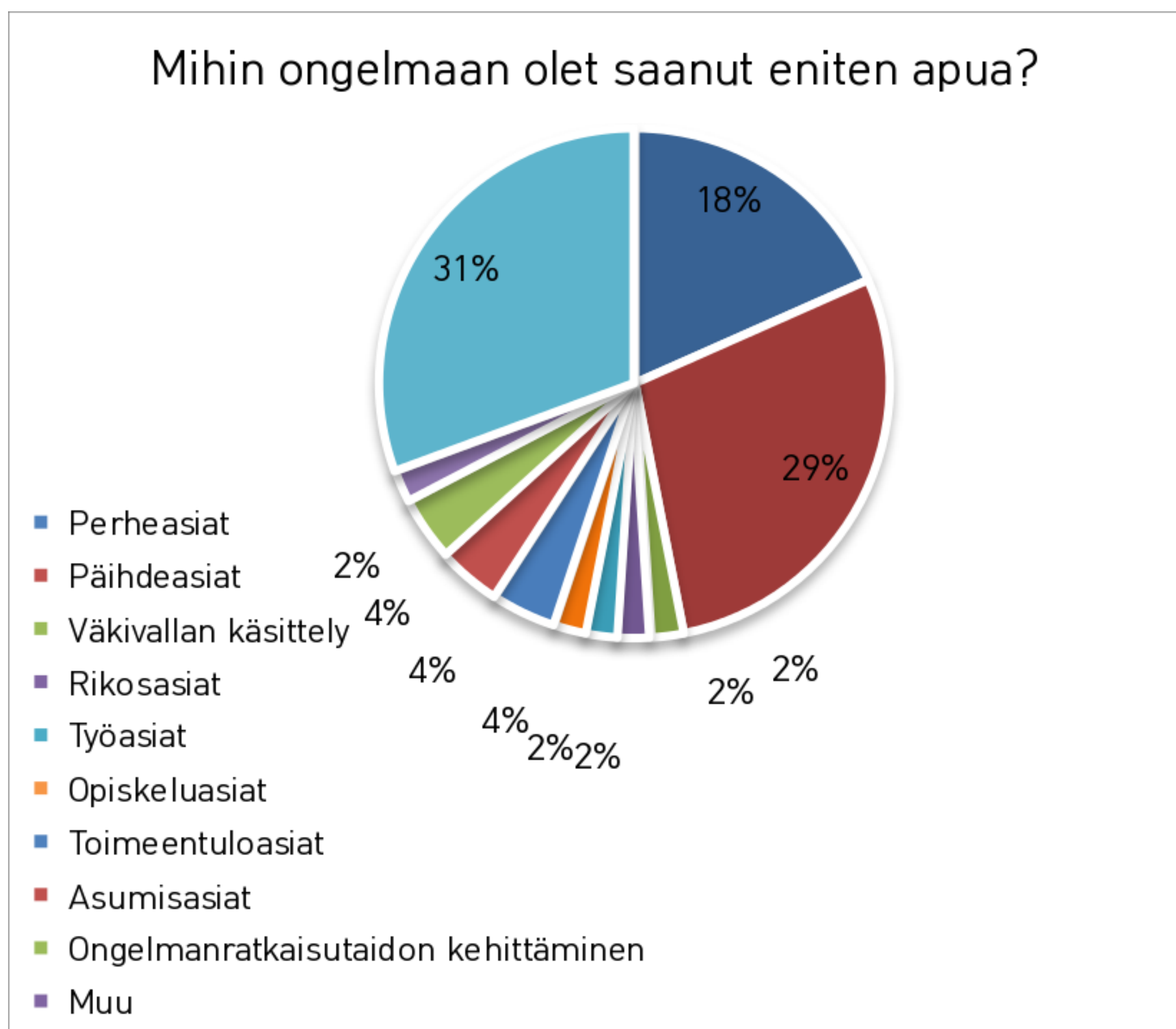

Kuvio 8. Rangaistusajan suunnitelman sisältö, josta vangit ovat kokeneet eniten hyötyä

5.9 Rangaistusajan suunnitelman sisältö, johon vangit ovat kokeneet saaneen eniten apua

31 prosenttia kyselyyn vastanneista vangeista kokivat, että eivät ole saaneet apua rangaistusajan suunnitelmassa mainittuihin ongelmiin. Tähän vastausmäärään voi myös olla monta tekijää, kuten onko vanki vielä edes suorittanut tuomiotaan niin kauan, että häntä on ehditty tapaamaan rangaistusajan suunnitelmaan liittyvissä asioissa tai onko vankilasta saatu apu kohdannut vangin odotuksia. 29 prosenttia koki saaneensa eniten apua päihdeasioihin, 18 prosenttia perheeseen liittyviin asioihin, 4 prosenttia ongelmanratkaisutaidon kehittämiseen, 4 prosenttia asumiseen liittyviin asioihin, 4 prosenttia toimeentuloon liittyviin asioihin, 2 prosenttia opiskeluihin liittyviin asioihin, 2 prosenttia työhön liittyviin asioihin, 2 prosenttia rikoksiin liittyviin asioihin, 2 prosenttia väkivallan käsittelyyn ja 2 prosenttia oli valinnut

”muu” – vaihtoehdon. ”Muu” – vaihtoehdon vapaana kommenttina oli, ettei vastannut vanki kokenut tarvitsevänsä vankilan puolelta apua asioihinsa. Jokaista vastausvaihtoehtoa oli kuitenkin käytetty jossain määrin, joten tästä voidaan huomata, että apua kuitenkin rangaistusajan suunnitelman sisältöihin liittyviin asioihin on tarjolla Satakunnan vankilassa Huittisten osastolla. Vangin kuuluu vain itse ohjautua hakemaan tätä rangaistusajan suunnitelman sisällön mukaista apua työntekijöiltä. Näin suuressa laitoksessa ei voi huomioida jokaisen tarpeita erikseen, ellei itse ole aktiivinen ja motivoitunut hoitamaan omia asioitaan ja ongelmiaan. Tässä kysymyksessä vastaaja sai valita vain yhden vaihtoehdon.

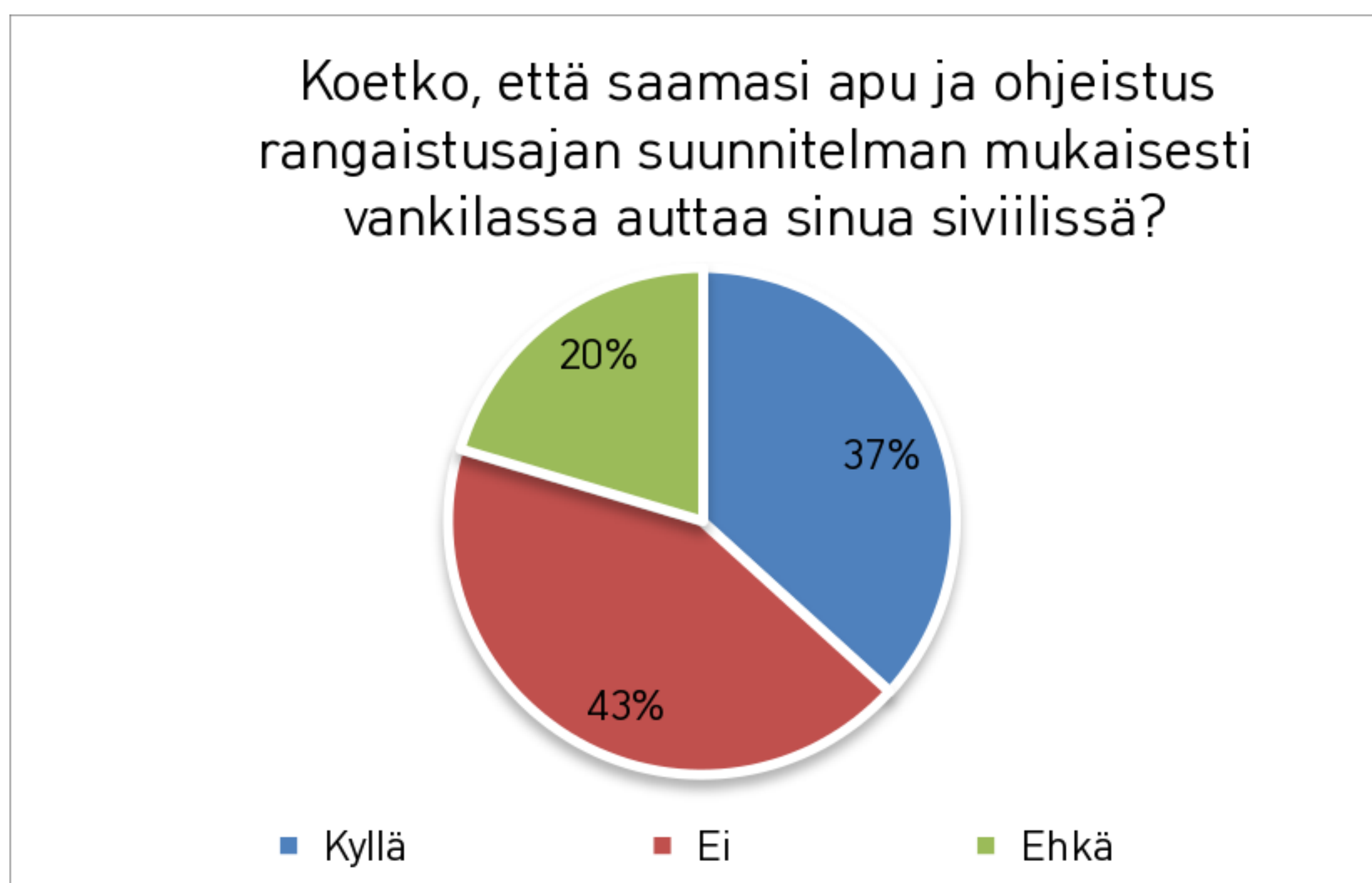

Kuvio 9. Rangaistusajan suunnitelman sisältö, johon vangit ovat kokeeneet saaneen eniten apua

5.10 Rangaistusajan suunnitelman mukaisen toiminnan auttavuus, kun vanki palaa siviiliin

43 prosenttia kyselyyn vastanneista vangeista oli sitä mieltä, että rangaistusajan suunnitelma ei tue vankia tämän palautuessa siviiliin. 37 prosenttia koki sen tukevan

vankia siviiliin palaamisessa ja 20 prosenttia vastasi ”ehkä” vaihtoehdon. Moni vangeista näkee rangaistusajan suunnitelman noudattamisen hyödyt vain tuomion suorittamisen ajan, koska rangaistusajan suunnitelman noudattaminen voi puoltaa mm. poistumislupia tai tiettyyn työtoimintaan pääsyyn. Rangaistusajan suunnitelmasta aika tasaisesti koetaan hyötyä siviiliin palaamisessa tai koetaan ettei tästä olisi apua siviiliin palaamisessa. 20 prosenttia eivät vielä tieneet, onko rangaistusajan suunnitelmasta apua vai ei. On mahdollista, että tämä osa ei ole aiemmin suorittanut tuomiota, joten heillä ei ole konkreettista kokemusta siviiliin palaamisesta eivätkä he ole osanneet kuvitella omalla kohdallaan, miten rangaistusajan suunnitelma auttaa siviiliin palaamisessa. Tärkeätä kuitenkin olisi, että vankilasta voitaisiin tehdä verkostomaista työtä, jotta vangin olisi helpompi ja turvallisempi palata takaisin siviiliin. Koevapaus on yksi suuri auttava tekijä, millä vankeja saadaan ”pehmeällä” laskulla kiinnitettyä yhteiskuntaan ja elämään siviilissä.

Kuvio 10. Rangaistusajan suunnitelman mukaisen toiminnan auttavuus, kun vanki palaa siviiliin

5.11 Vapaa palaute koskien rangaistusajan suunnitelmaa

Vapaassa palautteessa oli sanottu, että on hyvä, että rangaistusajan suunnitelma laaditaan jokaiselle ja että rangaistusajan suunnitelma toimisi paremmin, jos rangaistusajan suunnitelma sitoisi myös vankilaa enemmän. Joku pohti palautteessa,

että mahtaako rangaistusajan suunnitelma toteutua. Yksi vastaajista oli kommentoinut ”Tie on suora, taivas on rajana” ja toinen ”Kun pääsee siviiliin niin pääsee aloittamaan puhtaalta pöydältä perheen parissa ja etsimään töitä”. Myös suoraa kritiikkiä oli annettu: ”Ihan liikaa viivettä asioiden hoitamisessa menee tässä laitoksessa. Kaikki on tehty turhan vaikeaksi esim. virkailijalle pääsy ja lääkeasiat.”. Joku totesi vapaassa palautteessa, että rangaistusajan suunnitelmasta ei ole minkäänlaista hyötyä siviiliin, vankilassa oloon ehkä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Tutkimuksen onnistuminen

Mielestäni tutkimukseni onnistui kokonaisvaltaisesti hyvin. Opinnäytetyöni onnistumista varmasti edesauttoi, että päätin tehdä opinnäytetyöni minulle ennalta tuttuun paikkaan. Tutussa paikassa etuina on henkilökunnan tunteminen, jolloin he esimerkiksi joustavat omissa aikatauluissaan auttaakseen minun opinnäytetyöni etenemistä sekä tutkimuksen kohderyhmän tunteminen. Koska olin tavannut harjoitteluni aikana jo monet läsnä olleet vangit, vastasivat he mielellään kyselyyni, koska halusivat myös auttaa minua opinnäytetyössäni. Kaikki 49 vankia, jotka saapuivat tutkimuksen aineistonkeruutilaisuuteen, vastasivat tutkimukseen. Heillä tietenkin oli mahdollisuus kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta. Vastausten saamista auttoi myös se, että vangeilla oli oma aikansa täyttää tutkimukseni kyselylomake heti aineistonkeruutilaisuudessa ja palauttaa se minulle heti, joten vastauspaperit eivät jääneet roikkumaan mihinkään matkalle. Sain tutkimukseeni todella hyvin kyselyvastauksia ja aiheestani löytyi myös kiitettävästi pohjatietoa, johon tutkimuksessani nojata. Lähdetietoa oli helppo hakea aiheestani ja arvioida luotettavaksi. Olen myös tyytyväinen omaan motivaatiooni, joka pysyi tutkimustani kohtaan korkealla koko opinnäytetyöprojektin ajan. Tässä tuli siis huomattua, että opinnäytetyön aiheen on hyvä olla itselle tärkeä, mielenkiintoinen ja työelämäläheinen, niin myös opinnäytetyön tekeminen voi olla mielekästä.

6.2 Tulokset

Tutkimukseni tulokset eivät yllättäneet minua. Kyselyn tuloksissa esimerkiksi vankien tyytyväisyys rangaistusajan suunnitelmaan tai rangaistusajan suunnitelman sisältöön vastasivat odotuksiani. En ollut yllätynyt myöskään siitä, että jotkut kyselyyn vastanneista vangeista eivät pitäneet mitään tärkeänä, mikä liittyi rangaistusajan suunnitelmaan. Osa vangeista ei välttämättä ajattele rangaistusajan olevan heille hyödyksi, vaan pitävät sitä juurikin vain rangaistuksena. Vangeilla on usein myös auktoriteettivastaisuutta, joten avun vastaanottaminen viranomaiselta ei ole tavanomaista heille. On myös mahdollista, että vangilla ei ole tietoa vielä, miten rangaistusajan suunnitelman kanssa tulisi toimia, jos on vaikkapa ensikertalainen tuomion suorittaja. Kyselyni heikkous oli, etten selvittänyt, kuinka kauan vanki oli suorittanut rangaistustaan ja monesko tuomio tämänhetkinen oli. On täysin eri asia onko vanki ollut aikaisemmin vankilassa tai suorittanut aineistonkeruuhetkellä rangaistustaan useamman vuoden kuin muutaman viikon. Joissakin kyselyn vastauksissa oli ajoittain huomattavissa myös ristiriitaisuutta, mutta kun kaikki vastaukset koottiin Excelin avulla taulukoiksi, tasoittuivat ristiriitaiset vastaukset. Ristiriitaisuutta tuotti esimerkiksi, että vanki oli ollut paikalla rangaistusajan suunnitelmaa tehtäessä, mutta ei silti tiennyt, mitä rangaistusajan suunnitelma piti sisällään. Oman kokemukseni pohjalta, kyselyn tulokset vastasivat sitä, mitä vankien puheista kuulin harjoitteluni aikana rangaistusajan suunnitelmasta.

6.3 Päätelmät

Tutkimukseni tuloksista on havaittavissa Abraham Maslowin tarvehierarkian mukaisia vaikutteita. Maslowin tarvehierarkia kuvastaa inhimillisiä perustarpeita. Hierarkian pohjimmaisena tarpeena on kuvattu hengissä pysymisen tarpeet eli fysiologiset tarpeet, joka rangaistusajan suunnitelmassa liittyy toimeentuloon. Toimeentulo takaa esim. ruoan, jota ihminen tarvitsee pysyäksensä hengissä. Toimeentuloon liittyviä asioita pidettiin keskivertoa tärkeämpänä asiana tutkimustuloksissani. Maslowin tarvehierarkiassa toisena tarpeena on kuvattu turvallisuuden tarpeet. Rangaistusajan suunnitelmassa turvallisuuteen viittaava sisältö on asumiseen liittyvät asiat. Asunto tuo ihmiselle turvaa ja asumiseen liittyvät

asiat olivat myös korkealla tärkeysjärjestyksessä tutkimustuloksissa. Sosiaaliset tarpeet tulevat turvallisuuden tarpeiden jälkeen ja sosiaalisiin tarpeisiin lukeutuu rangaistusajan suunnitelmassa perheeseen liittyvät asiat. Perhe oli lähes joka vastauksessa eniten vastattu ja tärkeimpänä pidetty rangaistusajan suunnitelman sisältö. Tästä voi päätellä, että monella vangilla on toimeentulo- ja asumisasiat jo sillä mallilla, että on energiaa keskittyä perheeseen ja sosiaalisten tarpeiden parantamiseen tai ylläpitämiseen. Voidaan myös olettaa, että koska vankilassa fysiologiset ja turvallisuuden tarpeet ovat ylläpidettyjä, on vangeilla energiaa keskittyä sosiaalisten tarpeiden parantamiseen. Vankilassa ei välttämättä tarvitse ajatella nykytilannetta pidemmälle ja rikoksen tekijöiden toiminta on usein impulsiivista ja hetkessä elämistä, joten asioita ei ajatella nykyhetkeä pidemmälle. Rangaistusajan suunnitelman sisällössä päihdeasiat, väkivallan käsittelyyn liittyvät asiat, rikosten käsittelyyn liittyvät asiat, työ – ja opiskeluasiat, velka-asiat ja ongelmanratkaisutaidon kehittäminen liittyvät osittain neljänteen tarpeeseen Maslowin tarvehierarkiassa eli arvostuksen tarpeeseen sekä viidenteen tarpeeseen eli itsensä kehittämisen tarpeeseen. Esimerkiksi päihdeasioiden käsittelyllä voidaan tähdätä siihen, että yhteiskunta ja muut ihmiset hyväksyisivät henkilön tai sillä voidaan tähdätä itsehillintään päihteiden käytössä, jolloin henkilö kehittää itseään. (Simplypsychology www-sivut 2016.)

Rikosseuraamusasiakkaat muodostavat marginaalisen huono-osaisten ihmisten ryhmän, jonka koulutustausta, sosiaalinen asema, ammatillinen ura ja terveydentila ovat selkeästi heikommät kuin muulla väestöllä. Päihderiippuvuus ja mielenterveyden häiriöt ovat hyvin yleisiä. (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011–2020.) Tämä tarkoittaisi, että moni rikosseuraamusasiakkaan perustarpeista on huonolla mallilla. Tarvehierarkian järjestys voi sekoittua tai kääntyä täysin ylösalaisin, kun tarpeeksi moni perustarpeista on puutteellinen. Ihminen tarttuu kiinni silloin siitä langasta, mistä saa ja työstää sitä asiaa. Kun kaikki asiat ovat sekaisin, ei ole enää voimavaroja lähteä keskittymään asioihin yksi kerrallaan tärkeysjärjestyksessä, vaan se asia hoidetaan, mikä pystytään ja/tai tahdotaan. Kyse voi myös olla siitä, että toiset perustarpeet ovat mukavampia kuin toiset, joten impulsiivisesti käyttäytyvä ihminen hakee mieluummin mukavia asioita kuin sen hetkisesti tarpeellisempia. Tähän perustarpeiden sekasortoon ja puutteellisuuteen on aiheellista kohdistaa resursseja rikosseuraamusasiakkaiden kohdalla ja tähän

rangaistusajan suunnitelmalla pyritään.

7 POHDINTA

Rikosseuraamuslaitoksen strategiassa mainitaan rikosseuraamuslaitoksen arvot, jotka ovat ihmisarvon kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus, usko ihmisen mahdollisuuksiin muuttua ja kasvaa sekä turvallisuus. Pohjoismaisen kriminaalipolitiikan keskeisiin lähtökohtiin onkin kuulunut rikollisuuden sosiaalisen kasvuperustan tunnistaminen yhdistyneenä hyvinvointipalvelujen ja sosiaalisten turvaverkkojen ylläpitoon ja vahvistamiseen (Lappi-Seppälä 2006. 162). Rikollisuuteen on tiedettävästi monia syitä, mutta juurikin hyvinvointipalveluja vahvistamalla on mahdollista ennaltaehkäistä osa rikoksista sekä suunnitelmallisella ja Rikosseuraamuslaitoksen arvojen mukaisella rikosseuraamustyöllä vähentää uusintarikollisuutta.

Uusintarikollisuusriskin vähentämiseksi ja rikosurien katkaisemiseksi rangaistusaikaa tulee mahdollisimman hyvin hyödyntää valmiuksien lisäämiseksi rikoksettomaan elämäntapaan ja yhteiskuntaan sopeutumisen edistämiseksi (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011–2020). Tutkimukseni aihe eli rangaistusajan suunnitelma on tärkeä työväline, millä vangin vankeusrangaistuksen aikaista toimintaa, kuntoutusta ja yhteiskuntaan sopeutumista voidaan edistää. Mitä paremmin vangin kanssa pystytään työskentelemään vangille ongelmallisten aihealueiden kanssa, sen paremmin saadaan uusintarikollisuuden ja syrjäytymisen kierteet katkaistua. Rangaistusajan suunnitelman toteutumisessa on tärkeitä muistaa, että se edellyttää sekä vangin että vankilan sitoutumista suunnitelman edistämiseksi.

Itse valitsin sosionomin (AMK) koulutukseeni liittyneiden harjoitteluiden kokemuksen perusteella rangaistusajan suunnitelman opinnäytetyöni aiheeksi, koska koin, että se oli joka paikassa esillä ja tärkeä sekä työntekijöille että vangeille. Sosionomin (AMK) työnkuvaan liittyy vahvasti asiakkaiden ohjaaminen ja ohjaamisen tueksi tehdään lähes poikkeuksetta jonkinlainen suunnitelma asiakkaan kanssa. Rangaistusten täytäntöönpano perustuu yksilöllisiin suunnitelmiin ja

tuomitun etenemistä täytäntöönpanoprosessissa edistetään vaikuttamalla suunnitelmallisesti hänen valmiuksiinsa rikoksettomaan elämään (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011–2020). Muutostyöskentely edellyttää, että tuomitun motivaatiota ja omaa toimijuutta vahvistetaan (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011–2020). Rikosseuraamustyössä sosionomin (AMK) ammattitaito ja osaaminen kohdistuvat muutos- ja voimavaratyöskentelyyn, jotka ovat tärkeä osa sosionomin (AMK) koulutusta. Koin tämän opinnäytetyön tekemisen itselleni todella hyödylliseksi ajatellen, että haluan rikosseuraamusalalle toteuttamaan muutos- ja voimavarakeskeistä työtä rikosseuraamusasiakkaiden kanssa. Koen, että tästä on myös hyötyä vangeille, koska he saivat omia mielipiteitään julki sekä Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöille, jotka voivat napata tästä tutkimuksesta kehityskohteita rangaistusajan suunnitelmien parissa tehtävään rikosseuraamustyöhön.

LÄHTEET

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka : aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Hummerus Kirjapaino Oy.

Lappi-Seppälä, T. 2006. Rikollisuus ja kriminaalipolitiikka. Helsinki: Yliopistopaino.

Lappi-Seppälä, T. 2000. Rikosten seuraamukset. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Simplypsychology www-sivut. Viitattu 17.9.2016.

<http://www.simplypsychology.org/maslow.html>

Oikeusministeriön www-sivut. Viitattu 8.8.2016.

<http://www.oikeusministerio.fi/fi/index.html>

Pajuoja, J. 1993. Vankilarakentaminen. Helsinki: Painatuskeskus Oy.

Portti vapauteen www-sivut. Viitattu 8.8.2016.

<http://www.porttivapauteen.fi/>

Rikosseuraamuslaitoksen www-sivut. Viitattu 26.7.2016.

<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index.html>

Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011-2020. Viitattu 9.8.2016.

http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/risenasiakirjoja/6A3hglF5q/Risen_strategia_2011-2020.pdf

Suomen perustuslaki. 1999. 11.6.1999/731.

Vankeuslaki. 2005. 23.9.2005/767.